

**ТАКТИКА МЕХАНІЗОВАНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ
В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОЇ БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ****TACTICS OF MECHANIZED UNITS AS A KEY ELEMENT
IN ENSURING EFFECTIVE COMBAT ACTIVITIES**

**Колдашов О.В., старший викладач
кафедри загальновійськових дисциплін**
Військово-юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

**Матюшенко С.Я., старший викладач
кафедри загальновійськових дисциплін**
Військово-юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

**Мороховський М.Л., доцент кафедри
загальновійськових дисциплін**
Військово-юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Чалій М.Г., викладач кафедри військового права
Військово-юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

У статті досліджено та охарактеризовано основні аспекти тактики механізованих підрозділів. Наголошено, що тактика полягає у застосуванні методів та засобів ведення бою на рівні конкретних військових частин, груп або формувань. Основна мета тактики полягає в досягненні перемоги в окремих бойових ситуаціях, використовуючи ефективне розташування військ, маневреність, вогневу потужність та інші фактори для переваги над противником. Тактика включає в себе такі елементи, як вибір позицій, рух військ, використання території, здійснення нападу або оборони, підтримка зв'язку та координація дій.

Визначено, завдання тактики механізованих підрозділів. Акцентовано увагу на плануванні, оскільки планування при тактиці механізованого підрозділу є ключовим етапом перед будь-якою операцією. Зазначено, що планування на тактичному рівні поєднує в собі діяльність командира, штабу, підпорядкованих штабів та інших ключових осіб задля розуміння обстановки (включаючи завдання підрозділу) та розробки плану та наказу для виконання бойового завдання.

Наголошено, що планування може бути деталізованим, системним аналізом та оцінкою усіх факторів, які мають відношення до проведення операції, виконання бойового завдання. Воно може надавати інформацію про те, що могло б відбутися, задля визначення найбільш оптимального варіанту послідовності ведення бойових дій для виконання бойового завдання.

Зроблено висновок, що постійне удосконалення тактики механізованих підрозділів є критично важливим для забезпечення їх ефективності та успішності на полі бою, оскільки з розвитком воєнних технологій змінюються можливості та загрози на полі бою. Постійне удосконалення тактики дозволяє адаптуватися до нових умов та використовувати передові стратегії та техніки.

Ключові слова: тактика, механізований підрозділ, планування, воєнні технології, стратегія, бойові завдання, бойова діяльність.

The article examines and characterizes the main aspects of the tactics of mechanized units. It is emphasized that tactics consist in the application of methods and means of fighting at the level of specific military units, groups or formations. The primary goal of tactics is to achieve victory in individual combat situations by using effective troop placement, maneuverability, firepower, and other factors to gain an advantage over the enemy. Tactics include such elements as the selection of positions, the movement of troops, the use of territory, the execution of an attack or defense, the maintenance of communication and the coordination of actions.

The tasks of the tactics of mechanized units have been defined. Emphasis is placed on planning, as planning in the tactics of a mechanized unit is a key stage before any operation. It is noted that planning at the tactical level combines the activities of the commander, staff, subordinate staffs and other key individuals to understand the situation (including the task of the unit) and develop a plan and order for the execution of the combat mission.

It was emphasized that planning can be a detailed, systematic analysis and assessment of all factors related to the operation and the execution of a combat mission. It can provide information about what could happen in order to determine the most optimal variant of the sequence of combat operations for the performance of a combat mission.

It is concluded that continuous improvement of the tactics of mechanized units is critical to ensure their effectiveness and success on the battlefield, as the capabilities and threats on the battlefield change with the development of military technology. Constant improvement of tactics allows you to adapt to new conditions and use advanced strategies and techniques.

Key words: tactics, mechanized unit, planning, military technologies, strategy, combat tasks, combat activity.

Постановка проблеми. Тактика механізованих підрозділів виступає як ключовий елемент у забезпеченні ефективної бойової діяльності. Вона охоплює планування, координацію та виконання операцій, спрямованих на досягнення стратегічних цілей. Механізовані підрозділи мають важливі переваги, такі як мобільність, вогнева потужність та захист, що робить їх невід'ємною складовою успішного ведення бойових дій. Відповідна та ефективна тактика дозволяє максимізувати потенціал цих підрозді-

лів і досягати успішних результатів у різних військових ситуаціях.

Стан опрацювання цієї проблематики. Тактику механізованих підрозділів у своїх працях досліджували такі науковці як: В. Антоненко, С. Полторак, М. Ткаченко, В. Варакута, М. Ермошин, Г. Дробаха, І. Пегахін, В. Овчарен.

Метою статті є дослідження тактики механізованих підрозділів як ключового елемента при забезпеченні ефективної бойової діяльності.

Виклад основного матеріалу. Тактика є складовою частиною воєнного мистецтва, що охоплює теорію і практику підготовки і ведення бою підрозділами, частинами і з'єднаннями різних видів Збройних Сил, родів військ і спеціальних військ [1, с. 12].

Роль тактики в сучасних умовах, як підтверджує досвід локальних війн і військових навчань, безмірно велика. Це обумовлюється тим, що велике значення в досягненні перемоги над ворогом продовжує зберігати загальновійськовий бій, а також великі можливості, якими володіє командир для рішення бойових задач [1, с. 13].

Тактика вивчає методи та засоби ведення бою на рівні конкретних військових частин, груп або формувань. Основна мета тактики полягає в досягненні перемоги в окремих бойових ситуаціях, використовуючи ефективне розташування військ, маневреність, вогневу потужність та інші фактори для переваги над противником. Тактика включає в себе такі елементи, як вибір позицій, рух військ, використання території, здійснення нападу або оборони, підтримка зв'язку та координація дій.

Безпосередньо, тактика пов'язана з теорією стратегічного застосування та оперативним мистецтвом. Перша займається загальними проблемами збройної боротьби, друга – підготовкою і проведенням операцій. Між усіма частинами існує прямий і зворотний зв'язок.

Тактика вирішує низку завдань, а саме:

- вивчає загальні закономірності підготовки й ведення бойових дій тактичного масштабу;

- досліджує бойові можливості кожного роду і розробляє доцільні способи їх застосування в різних умовах обстановки;

- визначає доцільні форми організації тактичних з'єднань, їх управління, спрямованість бойової підготовки, у тому числі і тактичної підготовки офіцерського складу;

- поліпшує організацію всебічного забезпечення бойових дій;

- висуває вимоги щодо створення нових і модернізації старих зразків зброї і його носіїв;

- вивчає сили і засоби іноземних збройних сил, їх організацію, бойові можливості і тактику дій;

- займається розробкою і коригуванням керівних тактичних документів;

- вивчає досвід застосування збройних сил та військових угруповань держав у останніх локальних війнах і військових конфліктах [2].

Відповідно, об'єктом нашого дослідження є саме тактика механізованих підрозділів, тому охарактеризуємо їх завдання.

В першу чергу, до завдань віднесемо маневреність. Механізовані підрозділи мають здатність швидко пересуватися по майданчику бою. Завдяки своїй мобільності вони можуть швидко змінювати позиції, обігрувати противника та використовувати маневр як засіб для отримання переваги.

В другу чергу, вогневу потужність. Механізовані підрозділи зазвичай мають значну вогневу потужність завдяки своїм броньованим машинам та підтримці з боку іншої техніки. Вони можуть вести вогонь з різних позицій та з різних видів зброї, що робить їх ефективними у бою на відкритому полі та в умовах міської бойової дії.

В третю чергу, координація з іншими збройними видами. Тактика механізованих підрозділів вимагає ефективної координації з іншими збройними видами, такими як піхота, артилерія, авіація тощо. Це може включати спільне планування операцій, взаємну підтримку та синхронізацію дій.

Також, можемо віднести захист і підтримку, адже механізовані підрозділи відповідальні за захист та підтримку своїх власних підрозділів. Це може включати створення оборонних укріплень, захист від нападу противника, медичну допомогу тощо.

У ході тактичної підготовки кожен солдат, відділення й взвод повинні бути навчені при наступі з ходу і з положення безпосереднього зіткнення з противником: скритному висунуванню й умілому розгортанню в бойовий порядок (скритному заняттю вихідного положення для наступу), подоланню інженерних загороджень, і особливо міно-вибухових, установлених засобами дистанційного мінування, стрімкій атаці на бойових 6 машинах піхоти (бронетранспортерах) і в пішому порядку; знищенню вогневих засобів (у першу чергу протитанкових) і живої сили противника на напрямку атаки, умілому здійсненню взаємодії з сусідами, танками й артилерією; знищенню противника, що контратакує, вогнем і рішучою атакою; подоланню або обходу зон зараження, загороджень і перешкод; невідступному переслідуванню противника.

В напрямку оборони: умілому використанню місцевості для скритного розташування й створення системи вогню в поєднанні з загородженнями й природними перешкодами; умілому вибору вогневих позицій для бойових машин піхоти (бронетранспортерів) й інших вогневих засобів, а також позицій відділення й інженерному обладнанню їх з урахуванням захисту особового складу й техніки від впливу високоточної зброї й зброї масового ураження противника; швидкій підготовці зброї й даних для стрільби як вдень, так і вночі; ефективному використанню всіх вогневих засобів для знищення противника перед переднім краєм. При його вклиненні в оборону й завзятому втриманню зайнятих позицій; безперервному здійсненню взаємодії всередині підрозділу й із сусідами; умінню за наказом свого командира швидко зайняти запасну (нову) позицію й продовжувати вести бій; швидкому переходу від оборони до наступу [5, с. 20].

При пересуванні: здійсненню маршів, а також перевезень різними видами транспорту в умовах постійної загрози застосування противником зброї масового ураження, впливу його авіації, повітряних десантів і розвідувально-диверсійних груп, радіоактивного, хімічного й бактеріологічного (біологічного) зараження, руйнування доріг і переправ; рішучим діям при зустрічі з противником, швидкому розгортанню в бойовий порядок, відкриттю влучного вогню й атаці у фланг і тил, дотриманню дисципліни маршу [5, с. 21].

Щодо бойового забезпечення: веденню розвідки противника й місцевості; умінню діяти як спостерігач дозорного відділення (дозорної машини) і розвідувального (окремого розвідувального) і бойового розвідувального дозору, а також умілим діям у засідці й пошуку; захисту від зброї масового ураження: швидким діям за сигналами оповіщення; умілому використанню засобів індивідуального й колективного захисту, захисних властивостей бойової техніки й місцевості; діям у зонах зараження, районах руйнувань, пожеж і затоплень; проведенню контролю щодо радіоактивного опромінення (зараження) особового складу, озброєння, бойової техніки й інших матеріальних засобів, проведенню заходів щодо ліквідації наслідків застосування противником зброї масового ураження й відновленню боєздатності підрозділів; інженерному забезпеченню: обладнанню окопів, позицій й укриттів вручну і з застосуванням засобів механізації й вибухових речовин, їх маскуванню; обладнанню міно-вибухових і невибухових загороджень на зайнятій позиції, проробленню проходів у загородженнях і руйнуваннях противника, у тому числі проведенню розвідки водних перешкод і стану доріг; хімічному забезпеченню: веденню радіаційної, хімічної й неспецифічної бактеріологічної (біологічної) розвідки; своєчасному й умілому використанню засобів індивідуального й колективного захисту, веденню дозиметричного й хімічного контролю; проведенню спеціальної обробки озброєння, бойової та іншої техніки; застосуванню димів й аерозолів, а також запальної зброї [5, с. 22].

Також, в контексті нашого дослідження є доречним зупинитися на плануванні, оскільки планування при так-

тиці механізованого підрозділу є ключовим етапом перед будь-якою операцією. Планування на тактичному рівні поєднує в собі діяльність командира, штабу, підпорядкованих штабів та інших ключових осіб задля розуміння обстановки (включаючи завдання підрозділу) та розробки плану та наказу для виконання бойового завдання [6, с. 43].

Планування може бути деталізованим, системним аналізом та оцінкою усіх факторів, які мають відношення до проведення операції, виконання бойового завдання. Воно може надавати інформацію про те, що могло б відбутися, задля визначення найбільш оптимального варіанту послідовності ведення бойових дій для виконання бойового завдання. Цей вид деталізованого планування враховує майбутню обстановку та фактори. І навпаки, планування може бути швидким та враховувати лише найбільш важливі аспекти для вибору прийняттого варіанту послідовності ведення бойових дій під час зіткнення з противником. В цьому випадку командир та його штаб враховують лише існуючу обстановку та швидко розробляють план для негайного або найближчого застосування.

Основною ознакою тактичного планування є наявність так званих горизонтів планування: короткострокове планування, середньострокове планування та довгострокове планування [6, с. 44].

Ефективне планування вимагає ретельного та виваженого використання часу. Особовий склад штабів повинен намагатися виконувати планування якомога швидше для надання більшого часу для підлеглих командирів. Штаб також повинен досить часто використовувати попередні бойові розпорядження задля надання можливості підпорядкованих підрозділам здійснювати паралельне планування [6, с. 44].

Отже, ефективне здійснення планування на тактичному рівні, на нашу думку, вимагає кількох важливих елементів, зокрема:

Чіткого розуміння мети і завдань: Всі члени команди повинні розуміти загальну мету операції та конкретні завдання, що повинні бути виконані. Це допомагає забезпечити єдність спрямованості та координації дій.

Враховання різноманітних факторів: Під час планування потрібно враховувати різноманітні фактори, такі як територія, погодні умови, розташування противника, його можливі дії та реакції.

Гнучкість і адаптивність: Плани повинні бути гнучкими та здатними до швидкої адаптації до змін у ситуації на полі бою. Важливо мати запасні варіанти та швидко реагувати на непередбачені обставини.

Координація та співпраця: Планування вимагає ефективної співпраці та координації між всіма членами команди. Кожен повинен розуміти свої обов'язки та роль у виконанні операції.

Використання наукових даних та аналізу: Використання наукових даних та аналізу може допомогти в узгодженні планування та прийнятті кращих рішень. Важливо

мати доступ до актуальної інформації та використовувати її для прийняття обґрунтованих рішень.

Ефективне комунікації: Комунікація є ключовим елементом успішного планування. Члени команди повинні взаємодіяти між собою, чітко висловлювати свої ідеї та думки, а також слухати та реагувати на інші пропозиції.

Розглянувши деякі аспекти тактики механізованих підрозділів, як будь-який процес потребує постійного удосконалення. Постійне удосконалення тактики механізованих підрозділів є критично важливим для забезпечення їх ефективності та успішності на полі бою, оскільки з розвитком воєнних технологій змінюються можливості та загрози на полі бою. Постійне удосконалення тактики дозволяє адаптуватися до нових умов та використовувати передові стратегії та техніки.

Аналіз попередніх бойових дій та вивчення інших військових конфліктів дозволяє вивчити помилки, визначити успішні підходи та застосовувати їх в майбутніх операціях.

Удосконалення тактики також дозволяє збільшити ефективність ведення бою та досягати кращих результатів при менших затратах ресурсів.

Відповідно, постійне удосконалення тактики готує військових до непередбачених ситуацій та дозволяє швидко реагувати на будь-які зміни у бойовій обстановці.

Висновок. Отже, удосконалення тактики механізованих підрозділів відбувається через постійне вдосконалення методів, тактичних прийомів та використання передового військового обладнання. Ось кілька шляхів, які можуть бути використані для покращення тактики:

- регулярні тренування та симуляції бойових умов дозволяють військовим вдосконалювати свої навички та відповідати на нові виклики. Важливо регулярно проводити тренування з використанням різноманітних сценаріїв, щоб підготувати механізовані підрозділи до різних ситуацій.

- вивчення та аналіз результатів попередніх бойових дій дозволяє ідентифікувати сильні та слабкі сторони тактики та внести відповідні корективи. Це може включати розгляд дій противника, оцінку ефективності власних стратегій та пошук нових способів підвищення ефективності.

- застосування передових військових технологій, таких як дрони, розвідувальні системи, системи зв'язку та інші, дозволяє підвищити точність і швидкість реакції механізованих підрозділів. Це також допомагає у підвищенні безпеки та зменшенні втрат.

- ефективна координація з піхотою, артилерією, авіацією та іншими збройними видами дозволяє максимально використовувати потенціал механізованих підрозділів у бойових операціях.

- постійний пошук нових та нестандартних стратегій і тактичних прийомів може допомогти здивувати противника та отримати перевагу у бою.

Усі ці підходи спільно сприяють підвищенню ефективності механізованих підрозділів та забезпеченню їх успішності на полі бою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальна тактика. Ч. 1 : навч. посіб. С. Т. Полторак, З-14 М. Д. Ткаченко, О. В. Лисенко В. П. Варакута та ін. Х. : ХУПС, 2012. 288 с.
2. Сичов Ю.М. Тактика військово-морських сил. URL: <https://ivms.mil.gov.ua/wp-content/uploads>.
3. Загальна тактика. Частина II. Навч. посіб. В. П. Варакута, М. Д. Ткаченко, І. А. Пегахін та ін. Київ: Вид. «КНТ», 2023. 368 с.
4. Військова розвідка : навчальний посібник / упорядники : Д. В. Зайцев, А. П. Наконечний, С. О. Пахарев, І. О. Луценко ; за ред. В. Б. Добровольського. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2016. 335 с.
5. Тактична підготовка солдата, механізованого відділення і взводу: Навчально-методичний посібник. К.: Видавництво географічної літератури «Обрії», 2008. 128с.
6. Дії механізованих підрозділів з урахуванням стандартів НАТО : навч. посібн. / Д.В. Зайцев, В.Б. Добровольський, С.О. Пахарев, І.О. Луценко, А.О. Гальчус К.: ВІ КНУ. 2021. 167 с.
7. Загальна тактика «механізований (танковий) батальйон в загальновійськовому бою» : курс лекцій з навчальної дисципліни /Шугалій С.П. К. : «МП Леся», 2016. 187 с.